

En öfverblick af arbetet på den svenska qvinnans framåtskridande. : Af Esse...

Adlersparre, Sophie,

*54 D x Br.
Fredrika-Bremer-Förbundet,
Meddelanden.1.*

National Library
of Sweden

Soll. F. K.
Kvinnoför-
Sällsk.
(B.)

Meddelanden från Fredrika-Bremer-Förbundet.

En öfverblick af arbetet på den svenska kvinnans framåtskridande.

Af Esselde.

Med anledning af Fredrika Bremerförbundets stiftande.

I.

Arbetet på kvinnans framåtskridande har hos oss förtgått i fyra decennier, eller — om man går tillbaka till den riksdag då de första förslagen om lika arfsrätt och myndighet framlades men förkastades — i mer än ett halft århundrade. Att följa detta arbete steg för steg skall blifva en framtida kulturhistorikers uppgift. Här må vara nog att erinra om några af de stadier det genomlupit och de mål det nått, att återkalla för minnet några af dess ledande personligheter, främst på lagstiftningens område, men äfven på området för kvinnans eget arbete på sin frigörelse; samt att uppvisa vår nuvarande ståndpunkt och de slutsatser, som deraf kunna dragas.

Det händer ibland, att man finner ett af den mänskliga utvecklingens stora öfverskådliga böljeslag likasom sammanpressadt inom en enda människosjäl, en personlighet, hvilken då vanligen är bäraren af en ny kulturström. En sådan var hos oss E. G. Geijer, äfven på det område, hvarom här är fråga. Låtom oss i tankarne föreställa oss honom vid 1829 års riksdag, då han i högvördiga presteståndet förklarar lagkomiténs förslag om lika arfsrätt *onödigt*, emedan orättvisan af den gamla lagen, *om den funnes, ej kändes*, — och *farligt*, emedan blotta nyheten af en sådan lag skulle föda split i

1885

många hushåll. Och tänkom oss honom tio år senare nedskrifvande följande för honom då obestridliga sanningar, att nämligen *rättstillståndets utveckling går i bredd med erkännandet af kvinnans rättigheter, att det vore orimligt att hålla i medborgerligt omyndighetstillstånd dem (kvinnorna), hvilka just skola uppfostra medborgare till myndighet; att kvinnan icke kan förnekas politiska rättigheter, om hon ock af egen fri vilja kan afstå att bruka dem för att egna sig åt högre uppgifter, m. m.*

Mycket talades den tiden om Geijers inkonsequens. Till samma inkonsequens har samhället i stort gjort sig skyldigt; men det har laborerat dermed under ett halft sekel och inkonsequensen kallas nu *utveckling*.

Med stöd af några spridda fakta vilja vi här följa spåren af denna utveckling.

Vi kunna då, från de 1829 omintetgjorda reformförslagen, flytta oss femton år framåt till den första riksdagen under Oscar d. I:ste, då lika arfsrätten stadfästes i trots af första ståndets ihärdiga vägran; och följa vi sedan arbetet för den mer och mer erkända eganderätten, stanna vi fyrtio år senare vid det lagförslag, att hustrun skall lika med mannen råda öfver sin fasta egendom, hvilket lagförslag, påyrkadt af 1884 års riksdag, ännu afvaktar sin bekräftelse af Oscar II:s hand.

Vi kunna sammanknyta erinran om det varsamma och dock med stor misstro och många olycksprofetior mottagna påbudet af 1860, att ogifta svenska kvinnor ej mera skulle i all sin lefnad inför lagen vara att räkna lika med barn och vettvillingar, utan att de skulle *kunna* erkännas myndiga vid 25 års ålder, om de derom sjelfva gjorde ansökan; vi kunna sammanknyta erinran härom med den af sistlidne riksdag enhälligt antagna och af Kongl. Maj:t kort derefter stadfästade lagen att kvinnan skall utan vidare vara myndig likasom mannen vid 21 år. Vi kunna jemföra det bleklagda nej, som Ridderskapet och Adeln uttalade öfver förslaget att adliga

Kungl. biblioteket

0 0000 000036121

qvinnor lika väl som oträlse måtte sjelfva få råda öfver hjerta och hand, och det bifall, hvarmed de sex år senare antogo förslaget.

Vi kunna leda oss från den förordning, som 1859 påbjöd upprättandet af det första seminarium för folkskolelärarinnor och till den, som 1870 öppnade universitetens lärosalar och de flesta af dess lärdomsgrader för qvinnan på samma vilkor som för männen.

Vi kunna erinra oss de yrkesgrenar och befattningar, som gjorts tillgängliga för qvinnan. Vi kunna slutligen jemföra den medborgerliga ställning hon innehade under det gamla representationssystemet med den, som det nya beskärt henne genom att gifva henne lika rätt med mannen vid val till kommunal-styrelse och landsting och dermed indirekt delta-gande i val till 1:sta kammaren, och detta skall vara nog att öfvertyga oss om huru jemnt och följdriktigt, om ock långsam, lagstiftningen fortskridit i riktning af allt större rättvisa och allt större likställighet mellan könen.

Det skall också vara nog för att låta oss bevara i tack-samt minne så väl de regenter, under hvilkas hägn arbetet pågått som de män hvilka varit dess främste ledare. Att här nämna ens flertalet vore omöjligt; men i minnet vilja vi be-vara dem alla, från Richert till Louis de Geer och 1884 års lagutskott; från L. J. Hierta och Svensén, till A. O. Wallen-berg och Oscar Stackelberg, samt de med honom samverkande riksdagsmännen. Vi böra icke heller glömma de män, hvilka, ehuru af sin öfvertygelse manade att bekämpa vissa punkter af frågan, dock i andra afseenden gjort henne och oss goda tjänster såsom en af de förnämste bland dem må här nämnas motstån-daren till giftorättens borttagande, Knut Olivecrona, hvilken vi hafva att tacka för Konstakademiens öppnande för qvinliga elever, en fördel, som icke förunnats något annat lands qvinnor.

Nu en blick på den andel, kvinnorna sjelfva tagit i arbetet på sin frigörelse.

Spår af klagan öfver de fördomar, som hindrade hvarje kvinnans sträfvan att i kunskap och bildning närma sig mannens ståndpunkt förekomma redan hos våra första qvinliga skriftställare på 1700-talet, men tystna sedan under intrycket af Fru Lenngrens qvicka persifflage. Den landsflyktige Torilds lidelsefulla upprop om kvinnokönets höghet skar som ett enstaka stridsrop igenom tystnaden, men väckte intet gensvar. Ett bref, skrifvet till Anna Maria Lenngren af en lärare i landsorten, och innehållande planen till ett fullständigt högre läroverk för qvinlig ungdom — hvilket bref veterligen varit utan all påföljd — är under århundradets tre första decennier det enda spår af omtanke för kvinnans intellektuela utbildning, vi kunnat upptäcka. Man kan nämligen ej dit hänföra några få enstaka exempel på, att systrar, som uppfostrats tillsammans med sina bröder, genom sina lärares intyg erhållit studentdiplom utan att aflägga examen. Först på 1830-talet smög sig den frågan och andra, dermed beslägtade, fram i de »*Teckningar ur hvardagslifvet*», hvilka snart buro Fredrika Bremer och hennes fosterlands namn kring hela den bildade verlden; och något senare fick den ett praktiskt uttryck i den Wallinska flickskolans upprättande af Wallin och Anders Fryxell.

Ingen har djupare än Fredrika Bremer känt de goda och vackra sidorna af det svenska hvardagslifvet med alla dess skiftningar af frid och strid, skämt och allvar, spelande öfver kärlekens orubbliga grund; men ingen har heller bittrare erfärit huru det lifvet, när det afstänges från helsosam vaxelverkan med öfriga lifsområden, kan urarta och bli ett fängelse, der anden förhungerar och hjertat förtvinar eller förvildas. — Hon var således väl rustad för sin uppgift. Bref från framstående personer under 1838—40 visa, att i Stockholms litterära kretsar frågan om kvinnans frigörelse ej sällan förekom.

Tvåne noveller framtråda vid samma tid såsom föregångare till nutidens realistiska sede-noveller: Almqvists »Det går an», skrifven i tvetydig afsigt, Friherrinnan von Knorrings »Torparen» i afgjordt god. Vid samma tid började också då varande professor Agardh att inom pressen föra qvinnorättens talan.

Att Fredrika Bremer och Geijer i frågan om qvinnans betydelse och uppgift för samhället inverkat på hvarandras uppfattning, synes påtagligt, om de ock i tillämpningen ej alltid följdes åt. Man kan måhända våga påstå, att grunden till det arbete för qvinnans framåtskridande, hvaraf vi njuta frukten, lades af dessa båda. Denna grund var *det kristliga personlighetsbegreppet*, och grundläggarne tillhörde de ädlaste och högst stående sedliga personligheter, vårt folk haft att uppvisa. Vi älska att tro, att qvinnofrågan hos oss fått en viss prägel af dessa sina grundläggare och skall behålla den.

Men Geijer dog och Fredrika Bremer stod ensam och föga förstådd, ehuru sjelf allt mera förvissad om sanningen af den idé, åt hvilken hon beslutat egna sitt återstående lif. Då reste hon 1845 öfver till den nya världen och hemförde derifrån en rik erfarenhet, om så väl de goda som de mindre goda sidorna af det der just då började arbetet på qvinnans sociala frigörelse.

Slutligen skref hon sin Hertha och framlade i denna sociala roman en bild af det *urartade* hvardagslifvet samt grymheten af att inom detsamma fastläsa qvinnans *hela* uppgift. Hon visade att man måste gifva qvinnan ett mål för sitt lif äfven oberoende af äktenskapet, om hon ej skulle gå under; att man borde väcka hennes sjelfansvarighet som meniska samt hennes medborgerliga sinne. Boken mottogs i den konservativa pressen med den skarpaste kritik; att den såsom litterär produkt hade stora brister insåg förf. sjelf senare; men att hon skref den och dermed för sin liffsuppgift »offrade sin

författare-popularitet, det», säger hon i ett bref, »skall glädja mig i min dödsstund».

Och när hon tio år senare dog, var — enligt en af hennes minnestecknare — det mesta af hvad hon i Hertha fordrat som vilkor för qvinnans framtida frigörelse uppfyllt.

Herthastriden bildar en vändpunkt i den svenska qvinnofrågans utveckling. Angreppet leddes i den då varande Svenska tidningen af signaturen »Ernst Ludvig» (Herman Bjursten) med hänsynslös skärpa; försvaret fördes i Aftonbladet af pseudonymen »Lars Johan», hvilken länge troddes dölja L. J. Hiertas dräpande penna, men bakom hvilken dolde sig två varmhjertade och sinnrika qvinnor: Sophie Ahlbom och Fru Trottet, Biskop Kullbergs dotter. Såsom ofta händer löpte striden ut i hetsigheter, hvilka slutligen öfvergingo till personligheter.

Då uppträdde i Aftonbladet en ny signatur, »*En ropandes röst*», skipade rätt emellan de stridande med lika mycken skarpsynthet som takt, bröt udden af de ovärdiga angreppen mot Fredrika Bremers afsigter och framhöll med styrka rätten och pligten att bereda qvinnan tillträde till de arbetsområden, der hon dels kunde vinna ekonomiskt oberoende, dels kunde fylla uppgifter, för hvilka hon vore bättre egnad än mannen. Främst påpekades vigten af att qvinnan måtte få utbildas till läkare för sitt eget kön.

Å ingendera sidan fann man något att invända mot detta lika värdiga som storsinta uttalande, och striden afstannade.

»En ropandes röst har öfvertygat mig om, att qvinnan verkligen är mäktig och värdig af den frihet, man för henne begär», yttrade efter läsningen af den nämnda artikeln en högt stående man, hvilken allt sedan förblef ett godt stöd för qvinnofrågan. Ingen kände dock artikelförfattaren, hvilken kort förut återvänt till fäderneslandet efter fleråriga resor i nya och gamla världen; och när, två år derefter, 1859 Tidskrift för

Hemmet framträdde såsom målsman för kvinnans intressen, var det endast några få vänner, som visste att »En ropandes röst» var den ena af de två anonyma redaktiserna: Fru Rosalie Olivecrona.

Huru Tidskrift för Hemmet fyllt sin uppgift är ej här att granska. Kanske har dess största förtjenst legat deri att hafva funnits till och att med klarnande medvetande hafva fasthållit sin uppgift att vara uttryck för och bärare af kvinnans eget arbete för sitt framåtskridande. En jemförelse med våra grannländer är i denna punkt upplysande. Ungefär vid samma tid som Fredrika Bremer här öppet framhöll orättvisan och vådan af att lemna kvinnorna kvar under föräldrade lagars och fördomars tryck, under det att männen på alla områden lydte framåtskridandets impulser, framlade i Danmark Amalie Fibiger snarlika protester, hvarefter något längre fram Camille Collet i Norge, med hela bitterheten af en djup och lidelsefull medkänsla höjde stridsropet för kvinnans rättigheter.

Alla tre dessa kvinnor talade med öfvertygelsens och ingifvelsens hela kraft; men likväl har Danmark först långsamt, och Norge blott på de sista åren i någon mån efterkommit dessa enstaka yrkanden, medan i Sverige långt mer är vunnet än Fredrika Bremer vågade begära. Hvad är orsaken? Vore det förmätet att söka den deruti, att kvinnofrågan i Sverige haft ett eget organ — hvilket, om äfven åsyftande kvinnornas framåtskridande i hela Norden, dock helt naturligt verkat mest här?

Ännu återstå ett par led i vår historik, hvilka äro ensamma i sitt slag. Det är först bildandet af en enda liten association för en specialfråga inom den stora kvinnofrågan, *Föreningen för gift kvinnas eganderätt*, hvilken onekligen verkat mycket för sitt ändamål, i trots af sin trånga begränsning och de svårigheter, emot hvilka den kämpat. Tacksamt skall man alltid minnas dess stiftare och outtröttliga med-

arbetare, bland hvilka må nämnas fruarne Ankarsvärd, Linnell och Wallenberg, Friherre Stackelberg, Professor Gyldén m. fl. Till sist påpeka vi det offentliga föredraget såsom ett af de kraftigaste medel för reformens främjande, och nämna här med tacksamhet de tvänne enda personer, som oss veterligt hafva med det samma gagnat vår sak: Fröken Ellen Key och riksdagsmannen Herr A. Hedin, — så mycket mer som de dermed fört frågan in på ett af dess viktigaste och svår-tillgängligaste områden, nämligen kroppsarbetarnes vida kretsar.

Efter dessa anteckningar om kvinnans andel i det teoretiska förarbetet på frågans lösning må vi nu gifva en öfverblick af dess nuvarande ståndpunkt.

I stort sedt har lagstiftningen gått fortare än kvinnans utveckling för sina nya uppgifter.

Fortast har framåtskridandet gått inom *elementarundervisningen, lärarinneverksamheten* samt *konststudierna*. Dertill kunna läggas vissa underordnade former af praktiskt arbete med en torftig sjelfförsörjning såsom mål, samt den affärsverksamhet, som fordras för att såsom myndig vårda sina egna tillgångar. Deremot äro de medborgerliga rättigheter, vi egt under $\frac{1}{4}$ sekel och som de stora kulturländernas kvinnovänner afundas, af oss nästan obegagnade. Rättigheten att deltaga i vetenskapliga studier har endast af ett fåtal blifvit använd. Inom affärsverlden och industrien kunde det ha stått oss fritt att grunda sjelfständiga företag och verka i större skala, men med ytterst få undantag hafva vi stannat vid underordnade, svagt aflönade platser inom affärer eller bolag, upprättade af männen.

Nåväl! tänker man kanske: kvinnorna arbeta i några år mot lägre lön, men gifva sig sedan och få sin del i mannens högre förvärf. Anmärkningen låter mycket plausibel; men tål dock att närmare skärskådas.

Att äktenskapet, byggt på innerlig, aktningsfull kärlek och hängifvet förtroende innebär den högsta lycka för både man och kvinna, är en sanning, som ej här behöfver upprepas. Men först och främst är denna lycka alldeles oberoende af »det mindre eller större förvärfvet», och för att möjliggöra ett sådant i högsta mening lyckligt äktenskap, måste i vår tid hustrun ofta arbeta jemte mannen för den samfälda bergningen.

Vidare inträffar det blott allt för ofta, att enkan måste gå tillbaka till de små befattningarne med den ringa lönen, af hvilken då äfven barnen skola lefva.

Lägg härtill kvinnökönets öfvertalighet, i hvilket afseende Sverige lärer intaga ett af de ogynsammaste rummen i Europa. Af Dr Jos. Lincks statistiska afhandling »*Om kvinnoarbetet*»*) framgår nämligen, att hos oss kvinnornas antal öfverstiger männens med 235,000; att omkring $\frac{1}{3}$ af hela den qvinliga befolkningen måste antingen lefva på andras bekostnad eller ensamma arbeta för sitt uppehälle; vidare att omkr. två millioner kvinnor arbeta som tjenare eller biträden och blott 100,000 såsom sjelfständiga, samt slutligen att af dessa hundratusen $\frac{2}{3}$ måste antagas hafva en ytterst knapp bergning eller, såsom Dr Linck yttrar, *ega sitt oberoende i förening med daglig försakelse*. — Så qvinliga torpare, sömmerskor, tvätterskor, folkskolelärarinnor på landet m. m.

Det ser således ut, tillägger författaren, som måste våra kvinnor i allmänhet köpa sitt välstånd med sitt oberoende eller sitt oberoende med sitt välstånd.

Det anförda må vara nog för att bekräfta påståendet, att vi ännu endast ofullkomligt förmått tillgodogöra oss de reformer till vår fördel, som blifvit genomförda på det intellektuella och sociala så väl som på det ekonomiska området.

---

*) Det qvinliga arbetet. Statistisk ekonomisk afhandling af Dr Josef Linck. Utsatt pris 2 kr.

Detta faktum anföres också ej sällan som bevis, att man öfverskattat vår förmåga. Ett sådant antagande må väl tillbakavisas såsom förhastadt.

Först och främst har lagstiftningen ofta genom bristande konsekvens och, genom att gifva med ena handen hvad hon håller tillbaka med den andra, sjelf gjort en god del af sina medgifter oanvändbar. Så när hon utbildar en här af skickliga skollärarinnor, men förnekar dem all andel i skolornas organisation och ledning, i läroböckernas granskning m. m. Så när hon bereder tillträde till universitetens lärosalar för qvinnan, men utestänger henne från eller vägrar nödigt understöd för den elementarundervisning, som är villkoret derför, o. s. v.

Låtom oss blott komma ihåg, att den manliga ungdomen, utom den hjälp som tradition och sed gifva, har hela sin skolgång i det närmaste kostnadsfritt och derutöfver tillgång till stipendiefonder af ett sammanlagdt belopp af öfver *elfva millioner*, medan den qvinliga ungdomen *saknar all studie-hjelp* och *måste betala all elementar-undervisning*. Och vi skola ej förvånas att qvinnorna töfva att begagna sig af de halfva fördelar som gifvits dem.

För det andra ligga i vårt nationella skaplygne och vårt lands naturförhållanden hinder, hvilka förklara saken. Inom mindre kretsar i de större städerna har framåtskridandet gått lätt och snabbt; men derigenom har det blifvit nästan en kottersak, ett sträfvande, som tyckts gälla nästan blott kulturqvinnan. Det stora flertalet svenska qvinnor, kringspridda som de äro i vårt glest bebyggda land, har saknat insigt, mod och tillgångar, och framförallt den *sammanhållning* och *ömsesidiga hjälp*, som fordrats för att de fullt skulle ha kunnat tillgodogöra sig den rätt till *bildning* och *förvärf* samt *medborgerligt inflytande*, som lagstifningen tillerkänt dem.

För det tredje äro ju fyra decennier en ytterst liten tidrymd för en sådan ombildningsprocess som den ifrågavarande,

hvilken så djupt ingriper i så väl de moraliska begreppen som det praktiska lifvet, hvilken afser t. ex. att förvandla till *ära* det arbete, som en gång räknades för *skam*, till *dygd* det motstånd mot det onda, som förr betraktades såsom *fel*. »Man vecklar sig ej med ens ut ur sekelgamla lindor», sade Fredrika Bremer.

Äfven inför sådana den nya tidens kraf, som ligga utanför lagstiftningens område, stå vi ännu ofta liknöjda eller svarslösa; men att stå likgiltig och omedveten midt i den jäsande rörelse, som pågår omkring oss, på det moraliska så väl som det sociala området, och som oemotståndligt drager våra käraste in i sin brusande hvirfvel; eller, ännu värre, att ryckas med i vissa af den rörelsens riktningar utan att förstå deras betydelse eller förutse deras resultat — det är farligare i vår tid än någonsin.

Okunnighet är för öfrigt nu mera på detta område knappast möjlig, äfven om den vore önskelig. Frågan om kvinnans uppgift i förhållande till tidsrörelserna — hennes pligt och rätt i lifvets innersta ömtåligaste förhållanden har fått en ny målsman, som når längre än någon annan. Det är *dikten*, novellen och särskildt det realistiska dramat.

Detta är ett nytt märkligt led i arbetet på kvinnans framåtskridande, egendomligt för den skandinaviska Norden. Särskildt må vi i Sverige vara stolta öfver, att det är qvinliga skriftställare, Fruarne Agrell och Edgren, som med etiskt allvar och stor förmåga hafva på dramats område gjort nya kraftiga insatser till lösningen af frågan om »mannens likställighet med qvinnan» inför sedelagen — en fråga som Fru Kerfstedt först upptagit i novellettens form och som Docenten Åberg och pseudonymen Robinson utredt i kritiker och afhandlingar.

Ingen borde förneka befogenheten och värdet af den nya diktarten, så använd, som i ofvannämnda arbeten; men de ämnen, den behandlar, äro farliga och den s. k. realistiska

konsten missförstås och missbrukas blott allt för lätt af oerfarna läsare och hänsynslösa skriftställare.

Vi hafva nyligen sett huru hon äfven i en högt begåfvad författares hand kan urarta så till form som innehåll, huru hon kan missbrukas till medel för ändamål, som fylla älskande modershjertan med ångest och låta ärbara qvinnor blygas öfver en författare, som dock synes varit ämnad att varda sitt folks stolthet.

Om sålunda tidens brännande spörsmål, än i god än i dålig afsigt slungas ut inom alla kretsar, i hem och skola, i salongen och verkstaden, så höfves det i sanning att se till, att denna litteratur, den osköna så väl som den sköna, må inom den qvinliga verlden få sjelfständiga, rensinnade, sundt tänkande läsare, mäktiga att göra sin insats i den allmänna opinionen.

Numera är det väl nämligen ett temligen allmänt erkänt faktum, att bland de nya makter, som framträda inom det moderna samhället, *qvinnan är en*. Man börjar förstå, att ingen af de stora frågor, som uppröra vår generation, skall i framtiden kunna lösas utan henne, — hvarken skolfrågan eller arbetarefrågan, hvarken de religiösa eller de moraliska spörsmålen. Medvetet eller omedvetet är det också detta, som ligger till grund för allt arbete på qvinnans höjande.

Det arbetet är hos oss lyckligt börjadt, men det måste fullföljas i vidare kretsar och med mera samlad kraft. De gamla arbetarne måste bereda jorden för de nya. Odlingsarbetet får aldrig stanna; framåtskridandet icke hvila.

I denna öfvertygelse har *Fredrika Bremer-förbundet* blifvit grundadt. Det har icke uppställt för sig några allt för högt flygande syften eller något oupphimmeligt mål.¹⁾ Det vill, såsom ett äkta barn af vår tid, med associationens hjälp arbeta

¹⁾ För fullständighetens skull bifogas här förbundets i förra årgångens meddelade program och stadgar.

Fredrika-Bremer-Förbundets program.

Förbundets ändamål skall vara att, under kraftig samverkan af erfarna qvinnor och män, inom så vida kretsar af vårt land som möjligt

för praktiska uppgifter samt med det tryckta ordet verka för sina syften. Det vill, med andra ord, slå bro mellan idé och handling, teori och praktik.

verka för en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande, i sedligt och intellektuellt så väl som i socialt och ekonomiskt hänseende.

Förbundet vill vara en levande minnesvård öfver *Fredrika Bremer*, den ädla banbryterskan för den svenska kvinnans framåtskridande, och skall därför bära hennes namn.

Förbundet skall verka för sina syften:

- dels* genom öfverläggningsmöten af större och mindre omfång;
- dels* genom upprättande af en förbundsbyrå i hufvudstaden med uppgift att inhemta och meddela upplysningar, tillhandahålla anvisningsböcker och litteratur, skol- och arbetsprogram, upplägga register för vissa slag af arbets-sökande, samla uttalanden i viktigare frågor för dagen m. m.;
- dels* genom att söka vinna *rådgifvare* samt *ombud* i olika delar af landet till ledning för och främjan af förbundets verksamhet, samt
- dels* genom att, antingen sjelfständigt eller i samband med någon annan publikation, upprätthålla ett organ inom pressen för förbundets verksamhet.

Af de många och stora uppgifter, som under årens lopp kunna föreläggas förbundet, må här nämnas blott några, af hvilka tvänne, nämligen *stipendiefonders upprättande* samt *meddelande af råd för sjelfstudier*, torde komma att först taga förbundets krafter i anspråk:

- att bland kvinnor af alla klasser *sprida kännedomen om deras rättsliga ställning* samt deraf följande pligt och rätt så väl för makan och modern som för menniskan och medborgarinnan;
- att verka för att upplysta och sakkunniga kvinnor må utses att taga del i *komitéarbeten* för utredande af sådana offentliga frågor, hvilka närmast beröra barn och kvinnor;
- att medverka till utredning af frågan om nödiga *skolreformer* och försöks anställande med sådana, främja utgifvandet af praktiska skolböcker samt verka för en förbättrad ställning för den högre flickskolan och hennes lärarekorps, äfvensom för folkskolans lärarinnor.
- att verka för att erfarna kvinnor må deltaga i *styrelsen för skolor* och alla anstalter der barn och kvinnor i större mängd vistas, arbeta eller utbildas för blifvande verksamhet; så ock för att bildade kvinnor må antagas till föreståndarinnor vid sjukhus af olika slag, samt der pågående kurser för qvinliga elever;
- att söka bland olika klasser sprida kännedom om *grunderna för en sund ekonomi*, väcka håg för enklare lefnadssätt samt ett kraftigare deltagande i sparkassor, försäkringsanstalter och andra inrättningar till främjan af en förnuftig hushållning;
- att söka verka för *öppnandet af nya banor för kvinnans verksamhet* samt för grundlighet i hennes fackutbildning;
- att verka för bildandet af *stipendiefonder för kvinnor* i syfte att bereda dem utväg till sjelfförsörjning, samt
- att *meddela råd för sjelfstudier*.

Stadgar för Fredrika-Bremer-förbundet.

§ 1. Fredrika-Bremer-förbundets ändamål är att, under kraftig samverkan af erfarna kvinnor och män, inom så vida kretsar af vårt land som möjligt verka för en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande i sedligt och intellektuellt såväl som i socialt och ekonomiskt hänseende.

Vidare vill förbundet, oberoende af alla klasskilnader liksom af dagens religiösa eller politiska meningsskiftningar, arbeta fritt och sjelfständigt med alla de goda krafter, det kan samla

§ 2. För vinnande af sina syften vill förbundet:

a) upprätta en *förbundsbyrå* i hufvudstaden, med uppgift att inom området för förbundets verksamhet inhemta och meddela upplysningar, tillhandahålla anvisningsböcker och litteratur, skol- och arbetsprogram m. m., upplägga register för vissa slag af arbetssökande, samla uttalanden i viktigare frågor för dagen m. m.

b) genom tryckpressen verka för förbundets ändamål.

§ 3. Ledamot af förbundet är hvarje välaktad qvinna och man, som dertill af styrelsen kallats och erlägger stadgade afgifter.

Ledamot, som under två på hvarandra följande år icke erlagt stadgad årsafgift, anses hafva ur förbundet utträdt.

§ 4. Hvarje ledamot erlägger en inträdesafgift af tre kronor samt en årlig afgift af samma belopp.

Den ledamot, som på en gång till förbundets kassa såsom ledamotsafgift erlagt trettio kronor, blifver ständig ledamot.

Inträdesafgifter och ständiga ledamöters afgifter afsättas till en fond, af hvilken endast räntorna få användas, derest ej förbundet å allmänt möte annorledes beslutar.

§ 5. Förbundet sammanträder till allmänna möten, vid hvilka beslut fattas rörande förbundets angelägenheter, eller till lokalmöten.

§ 6. Förbundets styrelse består af tolf medlemmar, hvilka jämte tolf suppleanter, utses å allmänt möte för en tid af två år.

Styrelsen väljer inom sig ordförande, skrifförare och kassaförvaltare samt ett förvaltningsutskott af fem personer, hvilket vårdar förbundets löpande angelägenheter. Utskottet väljer sin egen ordförande. Kassaförvaltaren är sjelfskrifven ledamot af förvaltningsutskottet.

Vid möte, der styrelsen väljes, utses tre revisorer jämte lika många suppleanter.

§ 7. Styrelsen, som har sitt säte i Stockholm, kallar ledamöter, utlyser allmänna möten, bereder de ärenden, som å dem skola behandlas, och verkställer å dem fattade beslut.

Styrelsen anordnar, när så finnes lämpligt, lokalmöten, besörjer genom lämplig person utgifvande af förbundets skrifter, fastställer reglemente för förbundsbyrån, utser dess föreståndarinna, beslutar om inflytande penningemedels placering, samt vårdar för öfrigt mellan de allmänna mötena förbundets angelägenheter.

För att styrelsen skall vara beslutsmässig, måste minst fem medlemmar vara närvarande.

§ 8. Kassaförvaltaren öfverlemnar inom två månader efter kalenderårets slut räkenskaper till styrelsen, som håller dem revisorerna till handa.

§ 9. Styrelsen eger att utse rådgifvare bland personer, som befinnas villiga att lemna upplysningar och råd rörande olika grenar af förbundets verksamhet, samt ombud, för främjande af förbundets intresse i landsorten.

§ 10. Förslag till ändring af eller tillägg till dessa stadgar inlemnas till styrelsen minst en månad före utlyst allmänt möte. Styrelsen framlägger för mötet de väckta förslagen jämte sitt utlåtande öfver dem.

§ 11. Alla val ske medelst sluten omröstning.

Beslut vid allmänna möten fattas med enkel röstpluralitet utom i frågor, som angå ändring af stadgarne eller användande af grundfonden, då två tredjedels pluralitet erfordras

inom olika kretsar af män så väl som qvinnor — i förvissning derom, att hvad man kallar qvinnans intresse och qvinnans uppgift står i det innerligaste och oskiljaktigaste samband med mannens; att hennes framåtskridande innebär hans, och omvänt.

Förbundet vill slutligen vara en tacksamhetsgård till den ädla skriftställarinna, som lagt grunden till den svenska qvinnans framåtskridande; det vill blifva en lefvande minnesvärd öfver *Fredrika Bremer*, genom att fullfölja den höga uppgift hon gifvit oss i arf, den att »*med den sanna frigörelsen bekämpa den falska*».

II.

Fredrika-Bremer-förbundet hade sitt konstituerade sammanträde den 3:dje sistlidne December, då följande personer utsågos till dess ledare:

Styrelse-ledamöter:

Fru S. Adlersparre.
Fru E. Ankarsvärd.
Fröken Lilly Engström.
Fröken Mina Forsell.
Fröken Ebba v. Hallwyl.
Fru G. af Klintberg.
Fru S. Whitlock.
Hofintendenten A. Börtzell.
Riksantikvariern H. Hildebrand.
Doktor Carl Nyström.
Bankdirektören J. H. Palme.
Doktor Gustaf Sjöberg.

Styrelse-suppleanter:

Fröken G. Elfving.
Fil. Doktorn fröken Ellen Fries.
Fru Th. Gylden.
Fröken G. Hjelmerus.
Fröken Anna Roos.
Fröken A. Sandström.
Fru G. Weidenhielm.
Literatören Ernst Beckman.
Kanslirådet L. Forsman.
Rektor C. von Friesen.
Kapten L. A. Hubendick.
Docenten L. H. Åberg.

Revisorer:

Fröken Alida Rossander.
Häradshöfdingen A. Lundvall.
Bankdirektören A. Norman.

Revisors-suppleanter:

Fröken J. Lewysohn.
Fru Elise Odelberg.
Doktor W. Svedbom.

Beslut vid styrelsens sammanträden fattas med enkel röstpluralitet.
Ingen må genom ombud rösta.

Vid den första styrelsesammankomsten utsågos till *Ordförande* Riksantikvariern Hans Hildebrand, till *Kassaförvaltare* Dr Carl Nyström, till *Sekreterare* Fru S. Whitlock, samt till medlemmar af *Verkställande utskottet* samma personer jemte Fru S. Adlersparre och Fru E. Ankarsvärd; till byråbiträde och bokförare antogs Fröken G. Adelborg. Derjemte antog styrelsen ett framställt förslag, att Tidskrift för Hemmet under 1885 skulle tjena förbundet såsom dess organ, mot vilkor att förbundet öfvertog ett hundra ex. af 1885 års årgång, att för förbundets räkning afyttras.

Förbundet inledde sin verksamhet veckan före jul med att i en interimis-byrå framlägga listor å böcker för barn och ungdom, förordade af erfarna mödrar och lärarinnor, samt meddela råd för dylika bokinköp. Tanken var ny och oförsökt, men mottogs med varmt gillande af alla dem, som besökte byrån. Mycket var också att lära af det ömsesidiga tankeutbyte, som under dessa dagar egde rum mellan personer med olika erfarenhet och olika uppfattning af de ungas behof och tycken. Man kunde särskilja trenne olika meningsskiftningar. Så ansågo somliga att äfventyrlusten och behofvet af nya starka intryck, vore de karaktersdrag hos barn, hvilka af nöjesläsningen främst borde tillfredställas. Andra ifrade för realistiskt objektiva skildringar ur barnens egen verld, utan bismak af moralkaka. Ännu andra yrkade på nyttighets-elementet såsom det bestämmande, och förordade sådana böcker, som underlätta läxorna och gifva skolkunskapen högre värde och vidare omfattning, o. s. v. Alla tre dessa riktningar hafva onekligen sitt berättigande, och förslagslistorna, så väl som de af Hrr förläggare insända böckerna gáfvo rikt urval för de olika behofven. Den förstnämnda gruppen representerades af ypperliga sagosamlingar samt s. k. »indianböcker», de senare alltid i öfversättning, den andra bjöd på Amanda Kerfstedts, Johanna Hofstens, Risbergs, Wieselgrens, Alcotts, M:me de

Pressensés m. fl. författares trefliga hvardagshistorier; den tredje på det Norstedtska *biblioteket för ungdom* med dess rikhaltiga teckningar från den organiska och oorganiska naturen, jemte historiska berättelser och smärre religiösa skrifter, hvartill kommo större och dyrbarare verk sådana som Tissandiers m. fl.

En del listor voro direkt uppgjorda efter ungdomens egen smak, i det man följt förteckningar öfver de mest eftersökta böckerna i ett större skolbibliotek, omfattande ett godt urval af såväl svensk som utländsk barnlitteratur. Här var det således de äldre, som af barnen sjelfva lånat sina goda råd. En och annan sådan lärdom kunde ock hentas af de unga, som sjelfva besökte byrån, för att få råd för bokuppköp, hvilka stundom afsågo »hela släkten», eller af en moder, hvilken i förbigående kom att glänta på dörren till ett lyckligt hemlif, der familjen samlades kring aftonlampan till samfärd nöjesläsning, visserligen blott *en* gång i veckan — mera tillät icke det trägna arbete, som upptog föräldrar och barn — men då med så mycket större längtan och glädje.

Kort sagdt: Det lilla försöket att erbjuda rådpläging om julklapplitteraturen för barn utföll godt och bör framdeles kunna leda till ett närmande mellan föräldrarnes, lärarnes, författarnes och barnens uppfattning, som endast kan gagna den viktiga saken.

Med det nya året har Förbundet uppslagit sina bopålar i Slöjdföreningens museum, 15 Brunkeberg, der plats benäget upplåtits till den första April för dess dagliga verksamhet. Här hålles sålunda Förbunds-Byrån öppen för allmänheten alla söknedagar kl. 12—4, främst för att, i mån som olika grenar af det unga Förbundets verksamhet hinner ordnas, besörja alla med dem förenade angelägenheter, men äfven för att på be-

gäran, skriftligen eller muntligen, meddela upplysningar om Förbundets uppgifter och dess förberedande arbeten, utdela listor för anteckning af föreslagna medlemmar, utsända kallelsebref m. m.

Förberedande arbeten pågå redan i flera riktningar, och torde det vara af intresse att här meddela något om dem.

Uppläggande af en inskrifningsbok för qvinliga arbetssökande torde blifva en af Förbundets första och lättast genomförda åtgärder. Dock afser man ytterst dermed *icke* att skaffa arbete af hvad slag som helst och på hvad vilkor som helst. Tvärtom vill man, sedan tillräcklig erfarenhet vunnits, försöka reglera förhållandet mellan arbetssökande och arbetsgifvare på så vidt möjligt rättvisa och billiga grunder, bjuda till att finna en mätare af arbetets värde i förhållande till den skicklighet, den tid och det ansvar det kräver, m. m. Men för att insamla erfarenhet på detta hos oss hittills föga bearbetade fält, skall tillsvidare inskrifningsboken vara tillgänglig för qvinliga arbetssökande inom sådana arbetsområden, som kräfvat *pröfvad* skicklighet i *undervisning*,

d:o i *skrifgöromål* och *bokföring*,

d:o i *ledningen af praktiska affärer* eller *företag*.

Vilkor för inskrifningen torde, enligt ett förslag, uppgjordt af ett för detta ändamål tillsatt utskott, blifva följande:

— att sökanden, antingen personligen, eller om hon är boende i landsorten, i bref, inlemnar sin egenhändigt skrifna ansökan,

— att hon lemnar intyg om erforderliga insigter och arbetsduglighet, utfärdadt af arbetsgifvare eller lärare, samt

— att, om hon är okänd, hon lemnar karaktersintyg af en eller två kända och aktade qvinnor, villiga att om sökanden lemna närmare uppgifter.

Förbundsmedlemmar erlägga vid inskrifningen ingen afgift, *icke* medlemmar 1 krona.

En inskrifningsbok kommer också att uppläggas för arbetsgifvare.

* * *

För *meddelande af råd för sjelfstudier*, pågå äfven förberedande arbeten.

Oändligt många bevis på huru starkt behovet är af ett sådan slags studiehjelp, som den här ifrågasatta, inom olika kretsar, helst i landsorten, kunde här anföras. Men det knappa utrymmet tvingar att stanna vid följande utdrag af ett bref från en intelligent ung qvinna i södra Sverige, skrivet för jemt ett år sedan.

— — — — »Nu till en annan fråga och det en ansenligt djerf sådan, hvilken vuxit fram ur en tanke, som länge legat och grott inom mig och som jag här vill gifva luft.

Jag är, Ni vet det ju, mycket, mycket oöfvad i att skriftligen korrekt och tydligt uttrycka mina tankar. Men jag har icke ansett det vara rätt att tåga, då jag verkligen känt mig manad att göra något, om än så svagt försök, för att den måtte tränga fram denna suck, som medvetet eller omedvetet banar sig väg ur mängen svensk kvinns bröst.

På det Ni nu må rätt förstå mig och veta från hvilka af Sveriges kvinnor jag tycker mig förnimma denna suck, ber jag att få meddela huru jag tänkt mig kunna indela det bildade kvinnoslägtet.

Först mödrarna och husmödrarna: deras lifs gerning är ju gifven och dem räcker ju från alla håll en hjälpsam hand såväl i ord som handling. Komma så de kvinnor, hvilka fått eller varit nödsakade att välja en verksamhet, som antingen sporrar till sjelfstudium eller i sig sjelf medför uppfostran och utveckling i den ena eller andra riktningen. De återstående äro då antingen sådana unga flickor, som uppfostras för det egna hemmet, eller ett framtida kall, eller ock sådana, som åldras i det tysta föräldrahemmets enformighet, om de ej söka förströelse i tomma nöjen.

För de förra, försvinner lärotiden hastigt nog, förkortad af det genom riklig yttre hjälp understödda arbetet, i förening med den ungdomliga lifsglädjen. De sednare deremot, och bland dem räknar jag många vänner och bekanta, hafva af

ett eller annat skäl ej kunnat lemna sitt hem eller söka sig någon bestämd verksamhet, utan gå der år efter år i samma enformiga kretsgång, med få eller enstaka hemsysslor att egna sig åt, och åldras så att säga utan att hafva lefvat.

Med ett ord, jag söker hjälp för dessa flickor, som måhända kommit lefnadsglada, vakna, intresserade ur pensionen till ett hem i någon småstad eller på landsbygden, der ett intellektuellt samlif saknades och der ett oafbrutet enahanda hvardagslif så småningom kom dem att tröttna på kampen för vetande och vidare utveckling, i hvilken kamp de lemnas ensamma och utan kraftigt bistånd, till dess de så småningom, nästan omärkligt öfvergå till denna sorgliga typ af gamla fröknar, konstiga, småaktiga, klandersjuka m. m. som bra illa fylla sin plats i menskligheten.

Att rädda åtminstone några af Sveriges qvinnor från att öka antalet af dessa mer eller mindre sorgliga qvinnokarrikytyrer, vore i sanning mödan värdt, och nu kommer jag till frågan: huru rycka upp dem i tid från denna olycksbringande dvala, huru rädda dem?

Att de antingen tanklöst och likgiltigt sofva bort sin tid, eller i bästa fall läsa litet af hvad slags lektyr de komma öfver, eller också grubbla på samma ständigt återkommande tankar, derpå har jag sett talrika bevis; och O! hvad jag mången gång önskat mig hafva makt och förmåga att här väcka intresse och ingifva håg för studier, der att bringa ordning i tankegången och bota den moraliska indigestionen; der åter förmå till nedskrifvande af dessa enahanda grubblerier och genom detta deras utarbetande både göra dem klarare och ästadkomma framåtskridande. Med ett ord, jag ville förhjälpa dem till samlandet af ett kapital, som kunde förädla dem på samma gång det kryddade hvardagslifvet och på hvilket de slutligen kunde draga vaxel i en framtid, icke blott för sig sjelfva utan äfven för sin omgifning. — Men då min goda vilja dervidlag alltid var det enda jag hade att bjuda, hänvänder jag mig nu till er, som säkerligen vet råd och förstår att finna krafter till dessas utförande, med den djerfva fråga huruvida min aning huru man bäst kunde hjälpa är utförbar? Denna aning fick jag då jag kom att tänka på hvad jag läst om det sätt, man ju på andra sidan Atlanten använder att väcka håg för och att leda sjelfstudium. — Men dertill fordras bildandet af en Förening med skyldighet, att om så ske kan, värfva medlemmar, hvilka på samma gång njuta af alla dess fördelar. — — —

Ack, hur glad jag skulle vara om jag ej förgäfves samlat mitt mod till detta försök att påkalla hjälp, och om jag ej genom denna min djerfhet allt för mycket pröfvat edert tålamod.

Så långt i fråga om behofvet af Fredrika-Bremer-Förbundets plan att meddela råd tör sjelfstudier.

* * *

Ett förslag till en *sjukhjelpskassa för svenska lärarinnor och med dem likställda arbetande qvinnor*, har en förbundsmedlem, hvilken eger erfarenhet och kunskap i ämnet ädelmodigt åtagit sig att utarbета, och torde det kunna framläggas för styrelsen redan i Februari månad. Förslagsställaren har trädt i brevexling med stiftare och ledare af dylika anstalter så väl i Danmark som i Tyskland, der en stor sådan anstalt nyligen trädt i verksamhet. Skrifter i ämnet komma frändeles att blifva tillgängliga på Förbundsbyrån för hvar och en, som vill sätta sig in i den viktiga frågan huru hårdt arbetande qvinnor genom associationens hjälp skola kunna, medelst jemförelsevis små årliga afgifter, hvilka enligt vår uppfattning borde delas emellan dem och deras arbetsgifvare, försäkra sig mot den hjälplöshet och nöd, som för alla, hvilka äro ensamt beroende af sitt arbete, följa med sjukdom eller tärande svaghets-tillstånd.

För att underlätta qvinnornas deltagande i val af kommunernas fullmäktiga, kommer Förbundet att vidtaga åtgärder, afsedda till gagn äfven för qvinnor i landsortsstäder, om man der vill mottaga Förbundets anvisningar och råd.

Den stora uppgiften att bereda *yrkes- och studiestipendier för flickor* kräfver naturligtvis noggranna och omfattande förberedelser. Dock må nämnas, att redan ett förslag föreligger uppgjordt af en skicklig jurist, att en framstående finansman, tillhörig styrelsen, lofvat sitt biträde, att Professor Gyldén godhetsfullt lofvat att kontrollera de blifvande beräkningarne, samt slutligen, att man hoppas, att när förbundsmedlemmarnes årsafgifter betäcka utgifterna för förbundets verksamhet, räntan af de kapitaliserade inträdesafgifterna må kunna anslås till stipendier. Framgången af denna viktiga sak beror således i

ej oväsentlig män af den tillslutning, Förbundet röner inom olika orter af vårt land. Hvar och en medlem, som erlägger sin inträdesafgift bör veta, att han dermed lägger grunden till ett kapital, hvars räntor kunna komma att, i form af stipendier, tillförsäkra ett under tidernas lopp växande antal unga kvinnor, den kunskap, som fordras för att de skola kunna draga försorg om sig sjelf och hjälpa de sina; och hvar och en som erlägger sin medlemsafgift må besinna, att han dermed icke blott främjar Förbundets verksamhet i dess olika syften utan också påskyndar den tid då det första »Fredrika-Bremer-stipendiet» skall kunna utdelas. Gåfvomedel skola med tacksamhet mottagas och fullständig garanti lemnas för deras förvaltning enligt gifvarens bestämmelse.

Om den norska »Kvindesags-Foreningen».

† Bref af Fredrika-Bremer-Förbundets Kristianiakorrespondent.

(Öfvers.)

Kvindesags-Foreningen har nu offentligen framlagt sin inbjudning och hållit tre allmänna möten, deraf ett före inbjudningens offentliggörande samt de två senare åtföljda af diskussion. Inbjudningen har icke vunnit någon synnerlig tillslutning här i staden; man betraktar den som ett giller, utställt af vensterpolitiken i afsigt att fånga enfaldiga själar.

Af föredragen hölls det sista af Fru Ragna Nielsen. Det var nästan första gången här i Kristiania som en kvinna talat till en församling af män och kvinnor. Fru Niensens behagliga uppträdande, klara stämma och goda utförande framhöll och uppbar lyckligt det klart tänkta och varmt kända innehållet af hennes föredrag. Hon redogjorde för samundervisningen af gossar och flickor så som den bedrifves i Amerika, och förordade den såsom varande ett sedligt uppfostringsmoment af stor betydelse. Diskussionen om föredraget, som följde vid nästa möte var af föga intresse. Med undantag af en talare, som yttrade sig på grund af praktisk erfarenhet kringgick man snarare än ingick på saken.

I Studentersamfundet har qvinnosaken gjorts till föremål för föredrag och debatt trenne lördagsaftnar å rad förlidne höst; och voro Kvindesagsforeningen samt några af stadens damer inbjudna. Det inledande föredraget hölls af »formanden», stipendiat Trane Hagerup. Det var så bra, så klart, så frisinnadt och allsidigt, gaf så noggranna och omfattande upplysningar om de framsteg som skett i qvinnans ställning här i Norge, gendref så klokt och med så lugn moderation alla invändningar mot qvinnans rätt till utveckling, sjelfförvärf och sjelfständighet, att det i viss mån gjorde diskussion öfverflödig. At det trängande behovet af qvinliga läkare, samt pligten att tillmötesgå detsamma gaf han i synnerhet ett varmt och vackert uttryck.

För öfrigt var Cristoffer Bruns anförande det bästa och af alla det, som gjorde djupaste intryck. Han talade om den moraliska sidan af saken. Han utkastade en allt annat än ljus teckning af det moraliska tillstånd och de moraliska begrepp, som äro vanliga bland unge män och han framhöll, att för honom låg hufvudvigten af qvinnofrågan på det inflytande den kunde få på de sedliga spörsmålén. Skulle den draga qvinnornas sedebegrepp ned till männens eller skulle den höja upp männens till qvinnornas? Han talade med den innerlighet och det nästan apostoliska allvar, som är honom eget. Då han slutat, var det tyst och stilla i salen som i en kyrka, och man såg omkring sig blott allvarliga, bleka anleten som tydligt visade hur djupt orden gripit.

I Nytt Tidskrift har Fröken Gina Krog skrivit ett par duktiga och allvarliga artiklar om qvinnosakens närmaste uppgifter i vårt land, som hafva blifvit mycket lästa och vunnit mycket bifall. I det hela kan man ej klaga, att ju icke saken här för närvarande dryftas, snarare att man talar så mycket om den, att man kan ledsna dervid. Hvad qvinnosakens vänner för närvarande behöfva är icke ord, utan mynt. I det utmärkta föredrag, Esselde höll vid Fredrika-Bremer-Förbundets stiftande i Stockholm framhålles svårigheten för qvinnan att tillgodogöra sig de henne medgifna utvägarne till bildning och förvärf, emedan det fattas henne tillgångar för förkunskepernas inhemtande. Det samma gäller hos oss. Vid vårt universitet står hädanefter hvarje stipendium öppet för qvinliga studerande, men svårigheten är för dem att komma fram till studenten. Redan nu hafva vi exempel på att qvinliga aspiranter till studentexamen måste under studietiden arbeta för sitt uppehälle. Det har derfor bland qvinnosakens vänner uppstått en önskan att kunna efter engelskt mönster bilda en fond i ändamål att bereda qvinnor, som hafva håg och anlag för studier

räntefria lån. Men härtill fordras först och sist — pengar!

Det kan tilläggas att föreningen redan har 500 medlemmar samt att hon har utfäst ett pris af 1000 kr. för den bästa redogörelse för kvinnans ekonomiska och sociala ställning i Norge, jemförd med i andra länder, jemte uppgift om medlen att förbättra densamma.

M. S.